

ECOFACETSHEET TREKVOGELS & VOGELGRIEP

Versie 2 december 2014, 18.00 uur

Welk griepvirus?

Je hebt vele soorten vogelgriep. Ze worden onderscheiden door bepaalde eiwitten aan de buitenkant van het virus: de H's (16 verschillende) en de N-en (9 stuks), die in allerlei combinaties voorkomen. Daarnaast heb je laagpathogene vormen (mild) en hoogpathogene vormen (ernstige ziekteverschijnselen, vooral bij pluimvee).

De vogelgriep die nu in Nederland is aangetroffen is H5N8 en is hoogpathogeen.

Waar komt het vandaan?

Dit virustype is het eerst gesignaleerd in China in 2010. Waarschijnlijk is het daar ontstaan in tamme, vrije-uitloop eenden. Daarna is het in zowel wilde vogels als pluimvee gesignaleerd in Zuid-Korea en Japan (o.a. in wintertaling, Siberische taling, vlekbekeend, wilde eend, rietgans, kolgans en kleine zwaan). In Zuid-Korea waren er grote uitbraken van vogelgriep bij pluimvee begin 2014.

Het virus dat afgelopen maand in Nederland is aangetroffen is tot nu toe 5 pluimveebedrijven zonder vrije uitloop – naast 2 bedrijven in Duitsland en Engeland – is genetisch onderzocht. Het blijkt vrijwel identiek aan dat in Zuid-Oost Azië, en komt dus daar vandaan.

Wilde vogels en pluimvee

Wilde vogels kunnen veel beter tegen vogelgriep dan kippen. Vooral watervogels – eenden, zwanen, ganzen, steltlopers, meeuwen... – dragen van nature vaak (milde) vogelgriepvirussen met zich mee zonder daar zichtbaar ziek van te zijn. Ze zijn wel een aantal dagen minder actief. Maar voor pluimvee is het veel gevaarlijker. Milde griepjes kunnen muteren tot hoogpathogene, voor hen zeer dodelijke griep ('vogelpest'). Wilde vogels kunnen daarna die hoogpathogene versie krijgen van pluimvee ('spill back'). Sommige wilde vogels worden ook van deze hoogpathogene vormen niet ziek.

Hoe kwam het virus in Nederland?

Dat is nog de vraag. Er is vooral nog veel onduidelijk. Vogelgriepvirussen kunnen zowel via transport van pluimvee en pluimveeproducten, mest etc. verspreid worden, als door wilde vogels (zowel trekkers als niet-trekkers). Tot nu toe is er voor geen enkele besmettingsroute eenduidig bewijs. Zonder zekerheid hierover, weten we niet wat effectieve maatregelen zijn voor nu en de toekomst.

Wintertaling in Duitsland

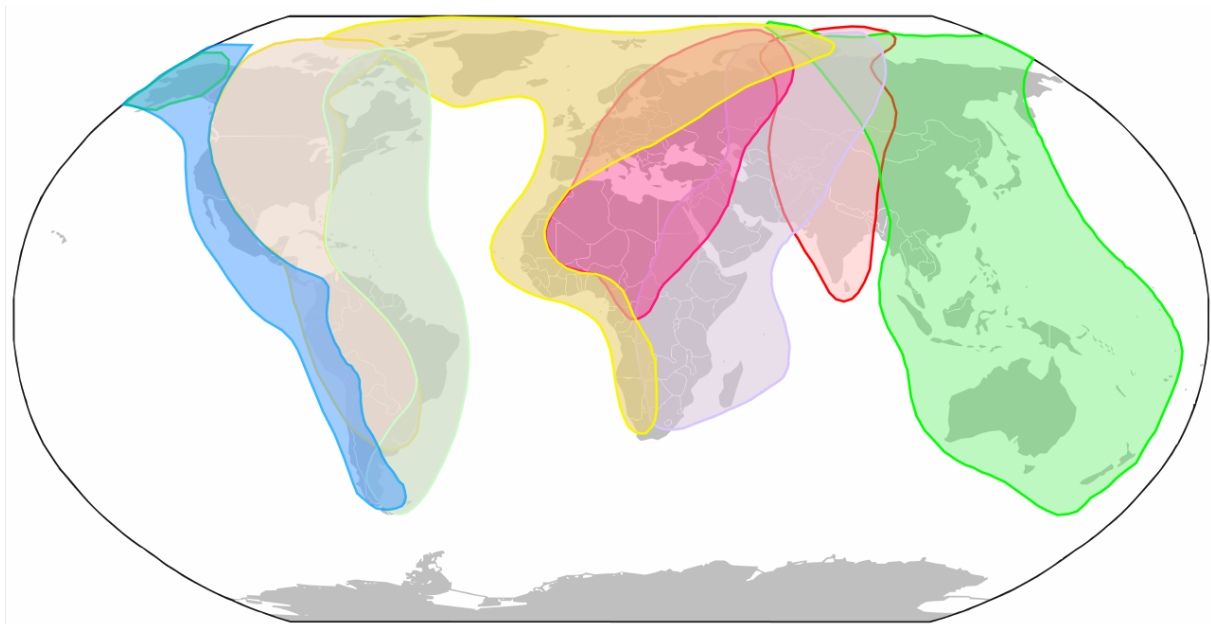
In Duitsland zijn op Rügen, zo'n 50 kilometer van de uitbraak in een kalkoenenfarm een aantal eenden geschoten. Van de 6 op vogelgriep onderzochte eenden waren er 3 vrij van griep, 2 drager van milde griepvarianten en 1 (een wintertaling) drager van H5N8. Dit is de eerste wilde vogel in

Europa die drager blijkt te zijn. Hij vloog nog gewoon rond, dus was er niet erg ziek van. Het feit dat deze vogel H5N8 had, geeft nog geen uitsluitsel over de besmettingsrichting. Er kan namelijk ook sprake zijn geweest van 'spill back' (zie boven).

In de standaard monitoringsprogramma's in Europa en vooral Nederland waarbij regelmatig monsters worden genomen in o.a. eendenkooien is tot nu toe dit virus niet vastgesteld.

Trekroutes op aarde

De wilde vogels in Zuid-Oost Azië trekken niet naar onze streken. 'Onze' trekvogels ontmoeten hen wel in hun broedgebieden in Siberië. Daar zou eventueel vogelgriep overgedragen kunnen worden, in een soort 'vogelgriep-estafette'. Bij het bemonsteren van verschillende soorten watervogels in het hoge noorden zijn tot nu toe slechts spaarzaam vogelgriepvirussen aangetroffen. In bloedmonsters kun je ook zien of er eerder infectie geweest is. De monitoring bij o.a. eenden zou in dit gebied uitgebreid moeten worden.

[PINPIN - WIKIMEDIA COMMONS / CREATIVE COMMONS 3.0 BY-SA](#)

Huidig vogelgrieponderzoek onder wilde vogels

Als het H5N8 door (al dan niet trekkende) wilde vogels is overgebracht, dan zou het virus nu aan te tonen moeten zijn in de natuur. Daarom zijn zo snel mogelijk na de uitbraken onderzoeksteams van Erasmus MC, Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW)/Vogeltrekstation en Sovon aan de slag gegaan om monsters te nemen en te analyseren in de wijde omgeving.

Het NIOO bemonstert knobbelzwanen, kleine zwanen en verschillende soorten eenden. Van alle soorten wordt poep verzameld. Van knobbelzwanen zijn er ook uitstrijkjes gemaakt van keel en cloaca. Ook zijn er van die soort bloedmonsters genomen.

Eerste resultaten

In poepmonsters van twee smienten is het H5N8-virus aangetroffen. De smient is een wilde eendensoort.

Updates via www.nioo.knaw.nl